

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Keski-Suomen käräjäoikeuden lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017

Tuomioistuinvirasto tarvitaan

Oikeusministeriön työryhmä valmistelee toimeenpanovallasta erillisen, tuomarijohtoisen tuomioistuinviraston perustamista. Pidän tämän asian etenemistä riippumattoman ja laadukkaan oikeudenhoidon takaimiseksi hyvänä ja välttämättömänä.

Tuomioistuinten perusrahoitus on riittämätöntä

Laadukas ja riippumaton oikeuslaitos on länsimaisen oikeusvaltion kulmakivi. Tämän varmistamiseksi tuomioistuinlaitokselle on varmistettava sekä lyhyellä että pitkällä tähtäimellä riittävä perusrahoitus. Käräjäoikeuksissa on liikaa määräaikaista tuomarinvirkoja. Riippumattoman oikeudenhoidon edellytys on, että tuomarinvirat ovat mahdollisimman suuressa määrin vakinaisia. Nyt määräaikaista tuomarinvirkoja on liikaa ja rahoitus on poukkoileavaa.

Lainkäytön painopiste käräjäoikeuksiin

Noin vuosi sitten toteutettu jatkokäsittelylupajärjestelmän laajentaminen (muutoksenhakua käräjäoikeudesta hovioikeuteen rajoitettiin entisestään) vaatii sitä, että käräjäoikeudet voivat suuremmassa määrin ratkaista juttuja kolmen tuomarin kokoonpanossa. Resurssit tähän on turvattava. Lautamiesjärjestelmä ei ole enää nykypäivää, siitä on pidemmällä aikajänteellä luovuttava.

Oikeudenhoidon uudistamisohjelma 2013 – 2025

Uudistamisohjelmassa esitettyjä prosessien ym toimintojen kehittämistä viedään OM:n ja myös tuomarikunnan johdolla eteenpäin. Monia esityksistä on jo toteutettu ja uusia esityksiä on nostettu esille. Tuomioistuinlaitos ja tuomarikunta mieltävät vastuunsa valtion talousahdingossa ja ovat mukana talkoissa. Mutta oikeusturvaa ei voida vaarantaa vähentämällä perusrahoitusta ennen kuin prosessit on saatu kuntoon. Todellisia uudistuksia on saatu aikaan (jatkokäsittelylupa, joustavat kokoonpanot, 1.1.2017 voimaan tuleva tuomioistuinlaki ja siihen sisältyvä tuomarien jatkokoulutus ym) ja monia valmistellaan. Mutta on tärkeää, että perusrahoitus turvataan myös vuoden 2018 jälkeen. Nyt olevien meillä OM:n taholta esiteltyjen suunnitelmien mukaan on vaarassa, että rahoituksen uhkaavan supistumisen vuoksi tuomioistuinlaitoksen perustoiminnot ovat tuosta eteenpäin vaarassa. Siihen ei länsimaisella oikeusvaltiolla ole varaa.

Keski-Suomen käräjäoikeudesta

Keski-Suomen käräjäoikeus on väestöpohjaltaan viidenneksi suurin maan 27 käräjäoikeudesta. OM:n linjausten mukaan käräjäoikeuksien määrää ollaan vähentämässä 20:een. Keski-Suomen käräjäoikeuden

Postiosoite

PL 534
40101 Jyväskylä

Käyntiosoite

Vapaudenkatu 54
40100 Jyväskylä

Puhelin

029 564 8100

Faksi

029 564 8149

Sähköposti

keski-suomi.ko@oikeus.fi

osalta ei esitetä muutosta tuomiopiiriin. Tuomiopiiri käsittää selkeästi Keski-Suomen maakunnan ja tuomarinvirkoja on 20, joka on jo sen verran iso määrä, että tuomarikunta voi jossain määrin erikoistua tiettyihin jutturyhmiin. Tuomarikunta on hyvää ja vastuuntuntoista, mutta työskentelee jaksamisen äärirajoilla. Jyväskylä on vilkas maakunnan keskus ja täällä on isoja juttuja niin riita- kuin rikospuolella. Tuomarin työ on loppujen lopuksi melko pitkälle yksinäistä aivotyötä, lainsäädännön, oikeustieteen ja oikeuskäytännön tutkimista, tuomioiden kirjoittamista, julistamista ja perustelemista, eikä tämä työ siitä ole ajan saatossa muuksi muuttunut. Eu-oikeus on tuonut uusia haasteita ja lainsäädäntö ja yhteiskunta monimutkaistuu, ajan tasalla pysyminen ja itsensä jatkuva kouluttaminen ovat enenevässä määrin asioita, joille substanssityön ohella on jätävä aikaa.

Nyt esitetään, että meiltä siirrettäisiin yrityssaneerausasiat, ulosottovalitukset ja summaariset velkomusasiat Pohjanmaan käräjäoikeuteen Vaasaan. Tätä asiaa en pidä hyvänä, meillä on ammattitaitoinen ja koulutettu henkilökunta näitä asiaryhmiä hoitamassa. Perusteena Vaasaan siirrolle vaikuttaa hyvin pitkälle olevan kielipolitiikka.

Summaaristen velkomusasioiden siirtämistä suoraan ulosottoon pitäisi vielä tutkia – vain sitä kautta saataisiin pois päiväjärjestyksestä taas esille ponnahtanut joidenkin pikavippifirmojen arveluttava toiminta korko- ja perintäkulujen ”kalastelussa” ja tämän toiminnan aiheuttama jo velkaantuneiden ihmisten velkaakaan edelleen kasvaminen. Systemi tällaisenaan (ja huolimatta siitä, vaikka nämä asiat nyt esitetyn mukaisesti keskitettäisiin jatkossa vain muutamaaan käräjäoikeuteen) kasaa edelleen paineita jo kuormitetulle yhteiskunnan sosiaaliturvapuolelle.

Digitalisaatio etenee

Meneillään olevan AIPA-hankkeen tavoitteena on siirtyä paperittomaan asioiden käsittelyyn vaiheittain vuoteen 2019 mennessä. Hankkeen läpivieminen syö paljon resursseja, muun muassa koko Keski-Suomen käräjäoikeuden henkilökunta (80 henkeä) on loka- marraskuussa 2016 kolmessa eri erässä yhden päivän koulutuksessa hovioikeuspaikkakunnalla Vaasassa 280 kilometrin etäisyydellä kansliasta eli Jyväskylästä.

Käräjäoikeuksien tilakysymys

Tuomioistuinkentässä on paljon tarvetta kiinteistörakentamiselle. Keski-Suomen käräjäoikeus on lopettanut muutaman viime vuoden aikana erilliset kansliat ja istuntopaikat Jämsässä, Äänekoskella ja Viitasaaressa. Nyt toimimme yhdessä sijainniltaan erinomaisessa paikassa keskellä Jyväskylää. Meillä on tietynasteista sisäilmaongelmaa, jota tutkitaan ja korjataan hyvässä yhteistyössä tilojen omistajan Senaatti-Kiintistöt Oy:n kanssa. Istuntosaleja meillä on liian vähän, olemme laskeneet, että tarvitsemme kaksi uutta salia. Sinänsä on tärkeää, että salikapasiteetti on oikea, sitä ei ole liikaa, tyhjä tila on kallista, mutta ei myöskään liian vähän, jolloin jutut viipyvät. Meillä on nyt rikosasioissa tästä syystä hienoista viivettä. Toisaalta mielestäni käräjäoikeusprosessien osalta tilanne on nykyisin hyvä siinä, että oikeusjärjestys ottaa järkevästi huomion sen, millaisessa kokoonpanossa ja prosessissa minkäkinlainen juttu käsitellään ja ratkaistaan. Pieni juttu hoidetaan yhden tuomarin (tai jopa auskultantin) kokoonpanossa tai jopa kirjallisessa prosessissa, jolloin istuntosalia ei tarvita ensinkään. Muutoin rikosasiat istutaan joko yhden tuomarin istunnossa, lautamieskokoonpanossa tai kolmen tuomarijäsenen kokoonpanossa. Riita-asiat istutaan

joko yhden tuomarin kokoonpanossa tai kolmen tuomarin kokoonpanossa. Mielestäni ainoa hankaluus on siinä, että resurssit nimenomaan riita-asioissa eivät anna mahdollisuutta käyttää kolmen tuomarin kokoonpanoa (joka on prosessilain mukaan ensisijainen kokoonpano) läheskään niin paljon kuin olisi tarpeen. Laajempi kolmen tuomarin kokoonpanojen käyttäminen vähentäisi varmasti muutoksenhakujakin hovioikeuteen.

Tapani Koppinen
Laamanni